
Emilios europeiske eventyr

INTERVJU

MARTIN HOTVEDT

martin_hotvedt@hotmail.com

Universitetssykehuset Nord-Norge

Han ble født i Sveits, vokste opp i Frankrike, bosatte seg i Tromsø og jobber i Kirkenes. Og Emilio Besada fortsetter sine reiser og eventyr i revmatologiens tjeneste.



FORTSATT KLINIKER: Tromsø-bosatte Emilio Besada jobber fortsatt delvis i klinikken, som pendlende revmatolog til Kirkenes. Foto: Marius Fiskum

– Jeg bruker å si at jeg er en sveitsiskfødt fransk lege og norsk revmatolog.

Den nesten to meter høye franskmannen lener seg over et stakkars vaklete kafébord inne på en dunkelt belyst kjederestaurant i Tromsø. Han er langt inne i en hektisk fortelling om hvordan han, med cubanske foreldre som søkte eksil i Sveits og senere Frankrike, endte opp som revmatolog i det kalde arktis.

– Det er en lang historie, men det går fint, jeg prater så fort, sier han, og legger til at ordflommen er en cubansk arv. Og jo visst, noen minutter (og hundrevis av ord) senere, har han forklart om hvordan han ble formet av en oppvekst på grensa mellom Frankrike og Sveits der han følte seg annerledes.

– Jeg hadde cubansk pass til jeg ble 18 år, og følte meg ikke som en ekte franskmann. Alle i mitt miljø hadde fransk pass, så ja: Jeg følte meg annerledes.

– Gjorde du noe for å passe inn?

– Jeg fikk et råd hjemmefra om å hevde meg på skolen, å bli blant de beste, så jeg tror det ble en slags beskyttelse, forklarer han.

– Hva har du arvet fra dine foreldre?

– Jeg bruker å si at mitt liv er mye blekere enn mine foreldres. De har opplevd cubansk revolusjon og store politiske omveltninger. De valgte å forlate hjemlandet på grunn av dette og bodde både i Spania og Tyskland. Av mange ting jeg har arvet fra dem, er nok ærlighet og rettferdighet de mest åpenbare, sier han.

Tøff konkurranse på fransk universitet

Med ærverdige advokater i tre generasjoner bakover og en far som ikke trivdes på legekontoret, ble hans valg om å studere medisin et slags ungdomsopprør.

– Kanskje Freud ville sagt noe sånt, ja, smiler han.

– Hvorfor medisin?

– Kanskje på grunn av ... mulighetene, sier han og drar litt på det.

– Som lege kan du jo gjøre alt mulig! Jobbe i en idrettsklubb, forske, skrive i Tidsskriftet eller møte pasienter på sykehus. Jeg ble dratt mot allsidigheten, forklarer han.

Det franske medisinstudiet er lagt opp annerledes enn det norske. Hovedforskjellen er viktigheten av å prestere det første studieåret.

– Det var konkurranse fra dag én. Alle som hadde vitnemål fra videregående hadde rett til å studere førsteåret på medisin. Deretter ble det ekstremt tøff konkurranse blant de 400 førsteårsstudentene, ettersom andreåret bare har omtrent 60 plasser.

Besada ble ikke blant de beste studentene som gikk videre på første forsøk.

– Jeg har alltid vært sånn at jeg bruker motgang som motivasjon. Så jeg gjorde førsteåret om igjen og ble blant de fem beste, smiler han, og legger til:

– Og da får du en «evig rett» til å fullføre studiet. Du kan ta ti år fri og komme tilbake og kreve å fullføre studiet.

«Jeg har alltid vært sånn at jeg bruker motgang som motivasjon. Så jeg gjorde førsteåret om igjen og ble blant de fem beste»

– Hva slags student var du?

– Ganske introvert. Jeg gjorde jobben på lesesalen og i avdelingene, og spilte baseball på fritiden. Det var stort sett det, sier han, og legger til på fransk vis:

– Jeg har en stor pasjon for baseball!

Med en far som ikke ønsket å returnere til Cuba på grunn av den politiske turbulensen, ble den årlige sponsede ferien lagt til det amerikansk-cubanske samfunnet i Miami.

– Pappa opplevde jo den cubanske revolusjonen og forlot Cuba for godt på slutten av 1960-tallet. Han ønsket ingen årlig hjemreise, som jobben hans tilbød alle ansatte, så vi dro til USA. Der ble jeg introdusert for baseball, smiler han.

De tre timer lange baseballkampene ga Besada mulighet til å prate med nære og fjerne slektninger.

– Det er faktisk de beste minnene mine fra den tiden, mine samtaler med halvbrødre, fettere og kusiner på tribunen mens vi så på baseballkamper.



TRIVES SOM UNDERVISER: Emilio Besada er kjent blant medisinstudentene i Tromsø for sitt intense engasjement og sin karakteristiske, franske aksent. Han synes det er en ære å få undervise om klinisk undersøkelse. Foto: Marius Fiskum

– Jeg har både spilt selv, på lavt nivå, og faktisk vært offisiell dommer i den franske ligaen, legger han stolt til.

Studentopphold i Nord-Norge

Som fjerdeårsstudent ble det utveksling til Tromsø via Erasmus-ordningen i 1997.

– Da jeg ringte SAS-kontoret for å bestille billetter, sa dama i telefonen «Unnskyld, men jeg må bare spørre, hva i all verden skal en franskmann der oppe? Jeg er selv fra Norge og har aldri vært der!».

Månedene i Tromsø ble formende, og han traff det som senere skulle bli hans kone.

– Vi traff hverandre på slutten av oppholdet mitt og holdt kontakten da jeg reiste hjem for å fullføre studiene. Da jeg var ferdig, flyttet jeg nordover til henne igjen, tok noen studiepoeng i norsk og fullførte Bergenstesten.

Han tar en kort og sjelden tenkepause.

– Jeg har aldri angret, og i 2007 giftet vi oss på hennes bursdag. Hvis jeg glemmer den datoen, ligger jeg tynt an!

Fra allmennmedisin til revmatologi

Besada ble allerede under medisinstudiet interessert i immunforsvaret og hva som skjer når det svikter. Studentoppgaven handlet om parasittinfeksjoner hos transplanterte pasienter, men hans første jobb med legelicens var på en endokrinologisk avdeling i Frankrike.

– Det var en avdeling med gammeldags disiplin og hierarki, men samtidig enormt lærerikt. Jeg taklet det greit, men havnet senere på en gastromedisinsk avdeling med mange hiv- og hepatittpasienter. Det var utrolig spennende med nye typer medikamenter: proteasehemmere og interleukinhemmere – gullalderen for hepatologien, smiler han, og retter på brillene.

– Hvorfor revmatologi?

– I starten hadde jeg vanskeligheter med å forstå disse inflammatoriske sykdommene. Spondylo... ankylos...

Han stammer litt.

– Du ser, jeg klarer fortsatt ikke si det på norsk!

En liten pause.

– Spondylarthritis ankylosante!

Hans første legejobb i Nord-Norge var på et fastlegekontor på Finnsnes, og planen var egentlig å fullføre det obligatoriske «sykehusåret» på revmatologisk avdeling ved Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø og siden returnere til fastlegejobben.

– Jeg møtte imidlertid en fantastisk gjeng på sykehuset, med Wenche Koldingsnes i spissen, som introduserte meg for vaskulittpasienter og alle de mystiske eventyrene i revmatologiens verden. Vi var tidlig ute med å bruke forskjellige tumornekrosefaktorhemmere og B-cellehemmeren rituksimab. Jeg har vært veldig heldig som har fått være med på dette, gliser han.

Besada greier ut om sin fascinasjon for inflammasjonens mysterier, infeksjoner og immunsuppresjonens effekter. De siste årene har han og kollegaene publisert flere artikler om den immunsuppressive medisinen rituksimab sin effekt hos vaskulittpasienter.

Planen var egentlig å disputere for en doktorgrad i 2017, men komitéen hadde anmerkninger som gjorde at han ikke ble godkjent for disputas.

– Det var en skikkelig smell. Et slag i magen.

Han tar en liten pause.

– Det var en ganske tung periode. Jeg mistet motivasjonen for doktorgraden, og i månedene etter gikk jo livet videre til nye muligheter. Jeg fikk aldri fullført doktorgraden, men har lært av den perioden. I disse dager begynner jeg på et nytt forsøk på å fullføre den. Og som sagt: Jeg tar alltid motgang som erfaring.

«Jeg mistet motivasjonen for doktorgraden, og i månedene etter gikk jo livet videre til nye muligheter»

Besada gikk videre til å bli universitetslektor og lette etter ledige kliniske stillinger.

– Jeg ringte en kjenning på sykehuset i Kirkenes som fortalte om en mulighet for å jobbe poliklinisk med revmatologi der oppe i en deltidsstilling, sier han, og retter seg opp:

– Siden 2013 har jeg vært en stolt finnmarkslege!

Den eventyrlystne revmatologen har også en deltidsstilling ved regional vurderingsenhet i Tromsø, hvor han vurderer alle henvisninger til privat rehabilitering i Helse Nord.

– Det er utfordrende fordi det dekker alle fagfelt i medisinen – lungesykdommer, ortopedi, nevrologi m.m. Vurderingsenheten ligger under samme klinikk som min gamle avdeling, det er jo litt fint.

Besada forklarer at det offentlige bruker hundrevis av millioner på privat rehabilitering hvert år.

– Jeg tror vi i Helse Nord ligger på om lag 300 millioner kroner i året. Her i nord har vi flest private rehabiliteringsalternativer, så vi som sitter og vurderer disse henvisningene har jo en vanskelig, men viktig forvaltningsrolle. Det er lite pasientkontakt, men mye medisin. Det har vært en berikelse, men mye papirarbeid, sier han.

– Blir du upopulær når du avslår henvisninger?

– Tja. Noen ganger kan man bli kjent som et petimeter og streng lege. Jeg vurderer jo 2 000–3 000 henvisninger i året, og avslagsprosenten ligger på rundt 40 %. Det blir noen upopulære brev og telefoner, forklarer han, og legger

kjapt til:

– Som oftest går det bra. Jeg er alltid veldig tydelig på at jeg har vurdert ut ifra det brevet jeg har fått. Det kan mangle opplysninger, og dersom noen mener det, ber jeg om en ny. Det løser seg oftest greit, sier han.

Emilio Besada

Født 1971, Genève, Sveits

Cand.med., Université de Lyon, 2003

Allmennlege, Senja kommune, 2004–05

LIS-lege, Revmatologisk avdeling, Universitetssykehuset Nord-Norge, 2005–13

Spesialist i revmatologi, 2013

Stipendiat, UiT Norges arktiske universitet, 2012–17

Universitetslektor, UiT Norges arktiske universitet, 2017–d.d.

Overlege, Revmatologisk avdeling, Finnmarkssykehuset Kirkenes, 2013–d.d.

Overlege, Regional vurderingsenhet, Universitetssykehuset Nord-Norge, 2018–d.d.

Studentengasjement

Besada er i dag kjent som en svært engasjert foreleser blant medisinstudentene i Tromsø, og franskmannen kan være både nede på gulvet og oppe på bordene inne på kollokvierommene.

Han har i dag ansvaret for klinisk undersøkelse.

– Det er jo en ære! Tenk: hjerte, lunge, mage. Å undersøke dét er jo doktorens melk og brød! Det må alle kunne noe om.

Han fortsetter, ustoppelig nå:

– Og så er det så mye artig å si om det. For eksempel hvordan du lytter på hjertet og hvordan de forskjellige bilydene stråler til forskjellige deler av brysthulen. Det er som å være på konsert, du kan stille deg på forskjellige plasser i lokalet for å høre ulike instrumenter best, smiler han.

Ryktene skal ha det til at Besada alltid kommer tidlig på jobb, før undervisning, for å koke kaffe til studentene og lytte til favorittmusikk sjangeren metal.

– Så er jeg ferdig med min lille, rolige metalstund til fem på åtte. Så kan undervisningen begynne, smiler han.

Publisert: 11. januar 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0830

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2025 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. desember 2025.